

אהרן בן אשר דומניץ נולד בעשרים לחודש שבט תרמ"ד בכפר סמוך לעיר רומנובה, מחוז סלוצק, פלך מינסק ברוסיה הלבנה. אביו היה משכיל בדורו: העריץ את המלבי"ם ושירי נפתלי הרץ וויזיל וכתבי אד"ם הכהן. הוא היה אומר: על שלשה דברים העולם עומד — על דקדוק, פשוט ופשטות. הוא היה מלמד בחדר תנ"ך והתחלת גמרא. בנו ירש את תכונות אביו. גם הוא התנגד לפלפול ולדרשנים שהיו מעקמים את הפסוק ודורשים תלי תלים על דברים של מה בכך.

מראשית ילדותו היה מצטיין במוה חריף, זכרון טוב ובהתמדה בלמודיו. בגיל השנים עשרה נתקבל לתלמיד בישיבת ר' נחמיה בסלוצק בכתה העליונה, שממנה היו תלמידים עוברים לישיבות מיר וולוז'ין.

בסלוצק התחיל לעיין בספרים חיצוניים ומשם נסע למינסק והתמכר לספרות העברית החדשה. בלי מורה התעמק בלמוד הדקדוק ובקרב נעשה למורה לאחרים. הוא השפיע על חוג חברים ומכרים שהיו כולם נושאי הרעיון של החיאת השפה ותקומת העם.

בעת ההיא החלה תנועה בין בני הישיבות ללמוד לדעת את השפה העברית. דומניץ וחבריו החליטו ליסד אגודה ציונית מעשית שהשפה המדוברת תהיה שם עברית. הם קראו את האגודה בשם "ציון ושפתה" שהיתה נודעה לתהילה במשך הזמן במחוז מינסק. דומניץ היה היושב ראש, ואליהו חגיניץ, בן גילו ובן עירו מסטרובין (הודי דומניץ העתיקו את מושבם מרומנובה לסטרובין) היה המזכיר. האגודה גדלה והביאה פרי. היא נתקימה במינסק עד ימי המלחמה העולמית הראשונה. בין מיסדי האגודה היו גם רחליץ, רוזנשטיין, דניאל פרסקי וצוקרברם. היושב ראש והמזכיר מצאו כי לחברים רבים חסרה הידיעה היסודית בשפה ופתחו סמינר למספר מסויים של תלמידים. שם נתנו קורס שלם בדקדוק ואמנו בכתובה וידיעת הספרות באופן שיטתי. המודים היו שני הצעידים, אליהו חגיניץ ואהרן דומניץ — שניהם בגיל של חמש־עשרה — שש־עשרה, והתלמידים היו קשישים מהם. ביניהם היו אחדים שהיו מוכנים לקבלת סמיכה לרבנות.

אחרי שתי שנים דומניץ עזב את מינסק וחזר אל בית הוריו בסטרובין. שם פתח חדר מתוקן עם קורס גבוה של ספרות עברית והקים תלמידים שלא שכחו את תורתם גם אחרי שגדלו. במשך שהותו בסטרובין היה כותב

הרבה, אבל לא פרסם דבר עד שנת תרע"ד, שאז הופיעו שלשה שירים שלו בירחון "המעורר", שיצא בלונדון תחת עריכתו של י. ת. ברנר. זה היה בשנת המהפכה הראשונה ברוסיה כשבתנועה הציונית ובספרות העברית בא משבר. דומניץ נדד לאמריקה. בניו יורק התודע למפיצי שפת עבר והיה שם לחבר פעיל: עזר הרבה ביסוד הסתדרות עברית כללית (הוא היה המזכיר וכמעט היחידי שדאג להצלחת הנסיון ההוא). הוא וחבריו החדשים שמצא כאן הניחו יסוד לספרות עברית מקומית. יחד עם מ. בן-אליעזר ערכו את הדור שבועון "שבלים", עזרו בהוצאת "התורן" וקובצי ספרות אחרים.

את מחיתו מצא מהוראה עברית, בתלמוד תורה ב"ברונקס-טרמונט היברו סקול" שנעשה לאט. לאט למרכז של סופרים צעירים בעברית ואידיש. בשנות המלחמה הראשונה נכנס לאוניברסיטה, ששם למד חימיה ורפואת שיניים. אחרי גמרו את לימודיו התישב בבלטימורה ששם עסק במקצועו, אבל המשיך במסירותו לעברית. הוא יסד אגודת אחיעבר, השתתף בעבודה ציונית בין חוגי הפועלים והעמיד תלמידים רבים לעברית וציונות. הוא היה תורם מומן לזמן לבטאונים העברים באמריקה, בארץ ישראל ובמקומות אחרים. הוא גם פרסם שירים ומאמרים באידיש.

א. ב.

*

ברצוני להביע בזה את תודתי מעומק לבי לרעי היקר, מר חיים פרבר, על העזרה שלא תסולא בפז שהושיט לי בכינוס, תיקון, העתקה והרבה ענינים טכניים. הוא הפריש מזמנו שעות מרובות להיות לי לעינים ולקרא לפני מה שכתבתי, כי ראייתי לקויה בשנים האחרונות. ידיעותיו בשפה ותרומת לבו הטוב היו בעזרי. יבורך על זה ותהיה נדבת לבו למופת.

בעד הוצאת ספר זה לאור אסיר תודה אני לידידי ד"ר לואיס קפלן, דיקן ה"קולג' העברי" וראש החינוך העברי בבלטימור, בעד עזרתו הגדולה. התענינותו בדבר והשפעתו הרבה על חוגי שוחרי עברית איפשרו לי למסור את ספרי לדפוס.

המחבר